

PROJEKTFORSLAG TIL “GRØNNE PROJEKTER 2018”

Til kommentering på Det Grønne Råds møde
onsdag den 29. november 2017

FORSLAG til Grønne Projekter 2018

Projektforslag til Det Grønne Råds kommentering på mødet onsdag den 29. november 2017

1. Indledning

En grøn kommune med masser af muligheder for et aktivt friluftsliv kræver en indsats. Heldigvis er der mange gode idéer til, hvor og hvordan vi kan pleje og genoprette naturen, og andre forslag forbedrer adgangen til den. Aarhus Kommunes "Grønne Projekter" støtter en række af idéerne, og forslag til hvilke projekter, der forventes realiseret i 2018, er samlet i dette katalog.

Projekterne

Grønne Projekter 2018 har fokus på naturforvaltnings- og friluftsp projekter. Kommunen har et ønske om at igangsætte både naturprojekter og innovative tiltag sammen med borgere, foreninger, organisationer m.fl. så vi får borgerinddragelse og lokal forankring.

Fokus er på at realisere naturkvalitetsplan og friluftspan samt politikernes mål og retningslinjer i kommuneplanen. Byrådet har som mål at opnå mere og bedre natur samt bedre adgang til rekreative oplevelser i det åbne land. Det understøtter især det politiske pejlemærke om bedre livskvalitet for kommunens borgere, "Liveability".

Natur- og friluftsmålene er angivet i Naturkvalitetsplan 2013-2030 vedtaget den 4. december 2013 og Friluftspan 2013-2017 vedtaget 9. april 2014. Grønne Projekter 2018 er opdelt i temaerne:

- Mere og bedre natur
- Friluftsliv

Projekterne dækker over en bred vifte af konkrete indsatser i Aarhus Kommune og byder både på naturpleje, nye naturarealer, mere viden om hvordan biodiversiteten kan hjælpes på vej samt bedre adgangsmuligheder til naturoplevelser og friluftspanaktiviteter for en sund hverdag.

Processen for Grønne Projekter 2018

Der er modtaget forslag til Grønne Projekter 2018 fra organisationer, foreninger, uddannelsesinstitutioner m.fl. Forslagene er vurderet og tilpasset ligesom de kommunale forslag for at realisere na-

tur- og friluftsplaner. Projekterne til gennemførelse i 2018 er blevet udvalgt og fremlagt til kommentering for Det Grønne Råd. Det sikrer, at projekterne kvalificeres gennem den viden om lokale natur- og friluftsf forhold, som rådets medlemmer har.

Herefter får Teknisk Udvalg Grønne Projekter 2018 til orientering, hvorefter projekterne sættes i gang.

2. Grønne Projekter 2018

Grønne Projekter 2018	
Naturgenopretning og naturpleje	Beløb i kr.
3.1.1. Plej dit vandhul – samarbejde med Grønne markvildtslav	250.000
3.1.2. NaturPlus - mere natur på landbrugsejendomme	75.000
3.1.3. Lysninger i skov og ny urtebundsflora på Eskelund	75.000
3.1.4. Mere natur i Kulturlandskabet ved Moesgaard	100.000
3.1.5. Bedre naturkvalitet på private arealer	250.000
3.1.6. Mere biodiversitet i Aarhus Kommunes skove	100.000
3.1.7. Mere natur i agerlandet gennem lokalt samarbejde – år 2 af 3	200.000
3.1.8. Frivillighed, naturpleje og mere sammenhængende natur	140.000
Friluftsliv	Beløb i kr.
3.2.1. Krible-krable bro ved Norsminde	75.000
3.2.2. Stier og friluftsliv i åbent land	135.000
Sum	1.400.000

Skema 1: De udvalgte forslag til projekter og puljer til realisering i 2018

Der er samlet afsat 1.4 mio. kr. til Grønne Projekter hvert år. Skemaet ovenfor viser de udvalgte projekter og puljer og det påtænkte støttebeløb. Projekterne skal gennemføres i 2018.

Det er foreslået at afsætte 325.000 kr. til samarbejde med Jægerforbundets medlemmer og landbrugsejere til at skabe bedre naturkvalitet og ny natur på de private lodsejeres arealer.

Projektet fra Aarhus Universitet og Arkitektskolen støttes med 100.000 kr. til at undersøge effekten på biodiversiteten, når der bliver skabt lysninger i nuværende skovbeplantning på Eskelund. Biodiversiteten i skovene kan ligeledes blive højere ved at genetablere de naturligt forekommende lavninger med vand. Det giver nye levesteder og -vilkår og større variation i skovens natur.

Projektforslag fra Moesgaard Museum og Danmarks Naturfredningsforening arbejder med at se på mulighederne for mere natur og flere rekreative tiltag i kulturlandskabet ved Moesgaard Museum.

Naturkvalitetsplanens mål om at skabe mere og bedre natur skal realiseres gennem Grønne Projekter, så her er afsat midler til naturpleje af værdifulde naturområder på private arealer, mere sammenhængende natur og mere natur i agerlandet gennem lokalt samarbejde samt samarbejde med landbrugsorganisationer. Et andet vigtigt samarbejde er med de frivillige, der foretager naturpleje i samarbejde med kommunen i form af kogræsserlaug, høsletslaug mv. Det vil vi gerne sætte fokus på i 2018.

Friluftspanens mål om forbedring af borgernes friluftsliv støttes via forbedring af borgernes adgang til naturen og lokalt projekt, der giver nye aktiviteter ved Norsminde.

FORSLAG

3. Projektbeskrivelser 2018

3.1 Mere natur og bedre natur

3.1.1. Pleje af vandhuller – Grønne Markvildtslav

Agerhønen er en af de arter Markvildtslav har fokus på får bedre og flere levesteder.

Vandhul ved True Skov

Relation til plan

Kommuneplan 2017

Naturkvalitetsplan 2013-2030

Projekt

Dette projekt skal forbedre naturindholdet i agerlandet. Projektet skal skabe flere grønne korridorer og trædesten i agerlandet, og på den måde udvide det økologiske rum og muligheden for biodiversitet.

Et af hovedformålene er, at skabe større variation i landskabet og dermed skabe levesteder og fødeemner, som igen resulterer i en større artsrigdom.

Baggrund for projektet

Dette projekt bygger på Danmarks Jægerforbunds markvildtslav. I lavene er alle deltagere frivilligt med, og der samarbejdes mellem lods-ejere og på tværs af skel. Deltagerne er gået sammen i et lav, med en fælles målsætning om at forbedre naturindholdet i deres område.

Der er flere vandhuller og søer, der trænger til at blive plejet for at det potentiale, der er for naturindhold, kommer til udtryk. Derfor er oprensning af søer og vandhuller vigtigt, da de for eksempel er under tilgroning. Oprensning af vandhuller vil flere arter hurtigt vende tilbage.

En af arterne, der tilgodeses ved dette tiltag, er vandsalamanderen. Denne art indvandrer hurtigt hvis de rette forhold er tilstede. Ligeledes vil det hjælpe mange af de danske paddearter, som mangler levesteder og trædesten i agerlandet.

Enkelte steder vil der samtidig være mulighed for at foretage naturforbedrende tiltag, der øger biodiversiteten. Det kan være i form af at fjerne opvokset beplantning ved vandhullet, hvis det skygger for vandhullet og nedsætter vandhullets naturindhold.

De enkelte tiltag skal understøtte Aarhus Kommunes Naturkvalitetsplan, og de vigtigste vandhuller tages først.

Økonomisk ramme

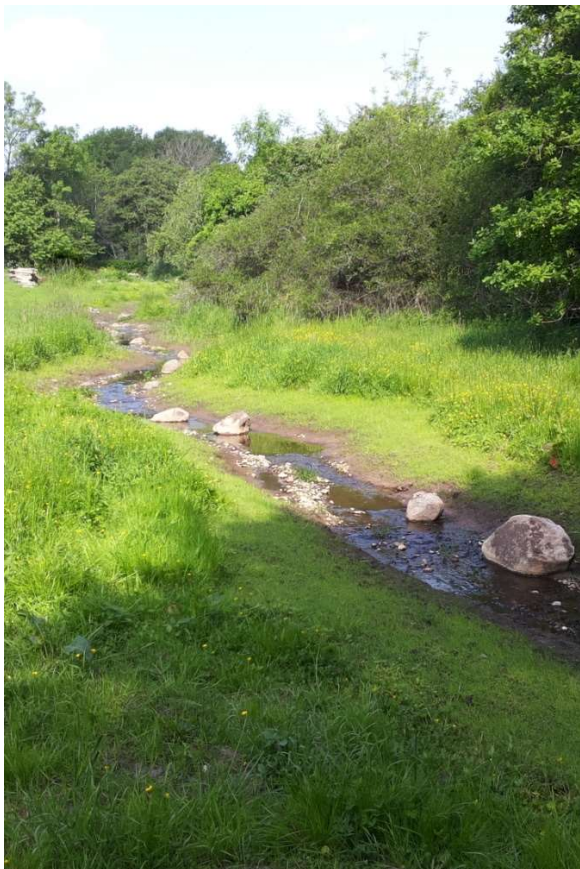
250.000 kr.

Tidsplan

2018

Kontaktperson: Sebastian Behnke, Danmarks Jægerforbund og Iben Knudsen, Aarhus Kommune

3.1.2. NaturPlus – Mere natur på landbrugsejendomme

Åbning af hoveddræn ved Kragebækken

Relation til plan

Naturkvalitetsplan
Naturplanerne
Vandområdeplanerne
Kommuneplan

Projekt

I tæt samarbejde med lokale landmænd, forbedres vilkårene for den vilde flora og fauna.

Enhver landmand kan søge om hel eller delvis afholdelse af udgifterne til etablering eller forbedringer af eksisterende natur på en landbrugsejendom.

Projekterne kan f.eks. være etablering af ny natur, hegning og afgræsning af eksisterende naturområder, åbning af rørslagte vandløb, dræn mv.

Der oplyses om projektet gennem dialog med landmænd og landbrugsorganisationer.

Baggrund for projekt

Der er et stort potentiale i at forbedre naturindholdet i det åbne land samt et stort behov for at understøtte det grønne netværk og dermed skabe større sammenhæng mellem naturområderne.

Projekterne foregår i samarbejde mellem den enkelte landmand og Aarhus Kommune.

Af tidligere projekter kan nævnes tilskud til minivådområdeprojekt, pleje af overdrev, åbning af dræn og hegning af engarealer. Den ansøgte økonomiske ramme giver anslået mulighed for at realisere 1-2 mindre naturprojekter på landbrugsejendomme.

Der fokuseres på, at forbedringer på bedriftsniveau også skaber sammenhæng mellem eksisterende naturarealer eller har en anden miljømæssig gevinst. Landmænd, som har lavet naturplaner for deres ejendomme, kan søge støtte til at realisere planernes naturforbedrende tiltag.

Økonomisk ramme

75.000 kr.

Tidsplan

2018

Kontaktperson: Anker Laubel tlf. 8940 4014

3.1.3 Lysninger og urtebundsflora på Eskelund – biodiversitet og attraktive rum

Oversigtsfoto over projektareal m. lysninger (hvide prikker)

Tæt bevoksning uden lysninger Foto: Jens-Chr. Svenning

Relation til plan

Naturkvalitetsplanen
Friluftsplanden

Projekt

Vi vil med projektet (1) højne graden af biodiversitet og rumlige oplevelser på Eskelund og (2) opbygge erfaringer med etablering af lysninger og podninger med urtebundsflora i unge skovplantninger til gavn for tilsvarende homogene skovplantninger i og udenfor kommunen.

Baggrund

Eskelund har over de sidste 30 år undergået en transformation fra losseplads til grønt restlandskab centralt i Aarhus. Projektområdet omfatter ca. 1½ hektar 30-årige skovplantninger af primært eg og hassel, der siden etablering i begyndelsen af 1990'erne har stået urørt hen og nu fremstår meget mørke og homogene og med begrænset indhold af biodiversitet.

Metode

Projektet er placeret på Eskelund, der udgør den fysiske ramme for Aarhus Landskabslaboratorium.

Projektet indeholder etableringen af i alt 12 lysninger og kontrolfelter på hver ca. 8 m. i diameter, hvori der i halvdelen indpodes urtebundsflora hentet fra egnede lokaliteter med udviklet skovbundsflora i kommunens eksisterende skove. De i alt tolv lysninger og kontrolfelter vil samlet set bestå af; 3 lysninger med podning, 3 lysninger uden podning, 3 felter med podning og 3 kontrolfelter.

Projektetableringen er opdelt i to faser; (1) første fase afvikles i løbet af foråret 2018 og består af etablering af lysninger, herunder rydning af underskov og forberedelse til modtagelse af podnings- og indplantningsmateriale, (2) anden fase afvikles i november 2018 og består af podning og indplantning i lysningerne. Materialet til indpodning indhentes fra egnede lokaliteter med etableret skovbundsflora i kommunen.

Økonomisk ramme

75.000 kr.

Tidsplan

Marts – november 2018

Kontaktperson: Jens-Christian Svenning, 8715 6571, Aarhus Universitet, og Stefan Boris, 8936 0269, Arkitektskolen

3.1.4. Mere natur i Kulturlandskabet ved Moesgård

Kommunalt ejet jord i landbrugsdrift ved Moesgård

Græsningseng med vandløb ved Moesgård

Relation til plan
Naturkvalitetsplan
Friluftplan

Projekt

Mere natur og flere rekreative muligheder på kommunalt ejede arealer i kulturlandskabet ved Moesgård.

Baggrund for projekt:

Byrådet har besluttet at fordoble naturarealerne i kommunen frem mod år 2030. Ligeledes arbejder kommunen med at forbedre borgernes adgang til rekreative, grønne områder.

Aarhus Kommune ejer store arealer omkring Moesgård Museum, hvoraf hovedparten ligger i Fuldenfredningen, som er en landskabsfredning af det gamle herregårdslandskab. Der er almindelig (økologisk) landbrugsdrift på de fleste af arealerne i dag.

Målsætning

Det er hensigten med projektet at vise, at områdets biologiske og rekreative potentialer kan højnes og formidles ved en række simple indgreb, der også fremmer de gamle herregårdsdriftsformer som f.eks. etablering af græsning med gamle husdyrracer og naturfremmende høslet.

Projektet gennemføres i et samarbejde mellem Danmarks Naturfredningsforening og Moesgård Museum

Økonomisk ramme

100.000 kr.

Tidsplan.

Sommer og efterår 2018

Kontaktperson: Jens Holbech, Danmarks Naturfredningsforening og Jesper Laursen, Moesgård Museum

3.1.5. Naturpleje af værdifulde private naturområder

Engblommer findes i det ugræssede kær ved Hørret – en art, som er i kraftig tilbagegang

Ugræsset eng ved Norsminde – endnu ses trævlekrone i højstaudeengen.

Relation til plan:
Kommuneplan
Naturkvalitetsplanen

Projekt

Projektet iværksætter naturpleje på værdifulde naturområder for derved at løfte naturtilstanden og sikre områderne som værdifulde levesteder for planter og dyr.

Baggrund for projekt

Der ligger mange naturområder i kommunen, hvor driften er ophørt. De lavtvoksende urter, som knytter sig til græssede kær, enge og overdrev bliver udkonkurreret, når naturområderne gror til med træer og buske. Med dem forsvinder også en række af sommerfugle og andre insekter, som knytter sig til planterne.

Med dette projekt målretter kommunen sin naturplejeindsats på nogle af de privatejede, meget værdifulde naturområder, som kommunen har fået kendskab til ved de årlige naturtilsyn.

I samarbejde med lodsejer iværksætter kommunen naturpleje, som typisk vil indbefatte rydning af vedvegetation, hegning og afgræsning.

Projektet understøtter Naturkvalitetsplanens målsætning om at sikre og forbedre naturtilstanden i naturområder med et højt naturpotentiale.

Økonomisk ramme

250.000 kr.

Tidsplan

2018

Kontaktperson: Marianne Popp, 8940 4010, Aarhus Kommune

3.1.6. Mere biodiversitet i Aarhus Kommunes skove

Lukning af grøfter og mere vand i Fløjstrup skov

Skræddermosen i Fløjstrup skov umiddelbart efter rydning i januar '16

Skræddermosen i juni '16

Relation til plan:

Skovudviklingsplanen

Naturkvalitetsplanen

Understøtter projektet den eksisterende miljøcertificering af Aarhus Kommunes skove.

Projekt

Der er fokus på naturen og den biologiske mangfoldighed i skovene.

Ved at genskabe fugtige lavninger og mindre lysåbninger kan der skabes mange forskelligartede leveområder for skovens dyr, planter og svampe både i nye og eksisterende skove.

De fugtige lavninger og mindre vådområder kan genoprettes til naturlig vandstand ved at tilstoppe drængrøfter, afbryde dræn og fjerne ophobet materiale.

Nogle områder er under tilgroning og overskygges af opvækst, som fjernes. Andre steder lysnes i forbindelse med vandløb.

Der fokuseres på projekter, hvor der med lille indsats kan opnås stor effekt og som primært har lokal påvirkning

Baggrund for projekt

Aarhus Kommune ønsker, at både nye og eksisterende skove udvikler sig med et stort naturindhold og én af de faktorer, der bedst medvirker til dette er et naturligt højt vandspejl i skoven.

I de nye skove genskabes den naturlige vandstand i området ved at afbryde dræn strategiske steder og åbne rørlagte vandløb. Det sker for at mindske risikoen for fremtidig oversvømmelse og af hensyn til den biologiske mangfoldighed

Samtidig bidrager vandet og de tilstødende åbne arealer til en varieret naturoplevelse for skovenes besøgende.

Økonomisk ramme

100.000 kr.

Tidsplan

Jan-marts og nov-dec. 2018

Kontaktperson: Stine Rytter Bengtsson 8940 4019 og Peter Søgaard 8940 4038, Aarhus Kommune

3.1.7. Mere natur i agerlandet gennem lokalt samarbejde – år 2 af 3

Kort over projektområde mellem Skejby og Kasted

Relation til planer

Kommuneplan 2013
Naturkvalitetsplan 2013-2030
Friluftsplnen
Vandvision 2100
Vandplan for Aarhus Bugt

Projekt

Visionen er at skabe et stort sammenhængende naturområde fra Kasted til Skejby, der binder eksisterende naturperler sammen, styrker den økologiske forbindelse langs Egåen og biodiversiteten i området generelt.

Der etableres nye afgrænsningsarealer ved ekstensivering af landbrugsjord, der sammenbinder moser, enge, overdrev, vandhuller, kildevæld, og vandløb.

Der etableres en biodiversitetsskov og der laves en indsats for at pleje naturen i en eksisterende grusgrav med en særdeles artsrig overdrevsflora.

Der arbejdes for genåbning af 1,5 km rørlagt vandløb, og der etableres nye vandhuller, hvor flodkrebs udsættes som led i bevaringsarbejde for den rødlistede art.

Etablering af stier, der binder det allerede etablerede grønne udflugtssted i Kasted Mose sammen med busforbindelser og den nye letbane, vil skabe attraktive vandreruter for såvel lokale borgere som besøgende.

Baggrund for projektet

Projektet udvikles gennem lokalt forankret samarbejde og understøttelse af lokale naturnetværk, der kan pleje naturen efter endt projekt.

Initiativtagere til projektet er lokale lodsejere, som i samarbejde med Aarhus Kommune, Danmarks Naturfredningsforening, Økologisk Landsforening og andre interessenter udarbejder projektet. Projektet laves hovedsageligt på privat jord.

Økonomisk ramme

200.000 kr.

Tidsplan

2018

Kontaktperson: Lars Eg Hoppe, 8940 4026, Aarhus Kommune

3.1.8. Frivillighed, naturpleje og mere sammenhængende natur

Eng der strækker sig mellem naturområder omgivet af dyrkede marker

Græssende kreaturer

Relation til plan

Kommuneplan 2017

Naturkvalitetsplan 2013-2030

Statens Naturplan

Kontaktperson: Iben Knudsen, Aarhus Kommune

Baggrund for projektet

Sammenhæng mellem naturområder vil styrke de små naturområder, skabe bedre spredningskorridorer for store dele af dyrelivet og vil ved større arealer give en robusthed for naturen i området.

Projektet skal bidrage til at skabe mere sammenhængende natur og understøtte Aarhus Byråds mål om at skabe mere natur i kommunen. Der er flere og flere der gerne vil udføre frivillig arbejdet og derigennem bidrage til forbedring af naturen.

Projektbeskrivelse

Der er skabt et nationalt fokus på gevinsterne ved at skabe sammenhængende natur. Naturområderne bliver mere robuste og sammenhængende natur er en effektiv form til at sikre, at dyr og planter kan flytte sig, når leveforholdene ændres.

Større og mere sammenhængende naturområder forebygger isolering af dyr og planter, hvilket øger deres chancer for at overleve. Af den vej kan vi fastholde og forbedre den biologiske mangfoldighed.

Aarhus Kommunes Byråd har vedtaget, at potentielle naturarealer skal bringes i spil og være med til at skabe ny og sammenhængende natur. Målet er at vi i 2030 har dobbelt så meget natur som i 2011, og dermed kommer op på landsgennemsnittet. Skal vi lykkes med dette, skal både private og offentlige arealer bringes i spil. Etablering af mere natur i dette projekt har især fokus på ekstensivering af privatejede arealer, men også på muligheden for at inddrage frivillige i forbindelse med naturpleje af naturbeskyttede arealer.

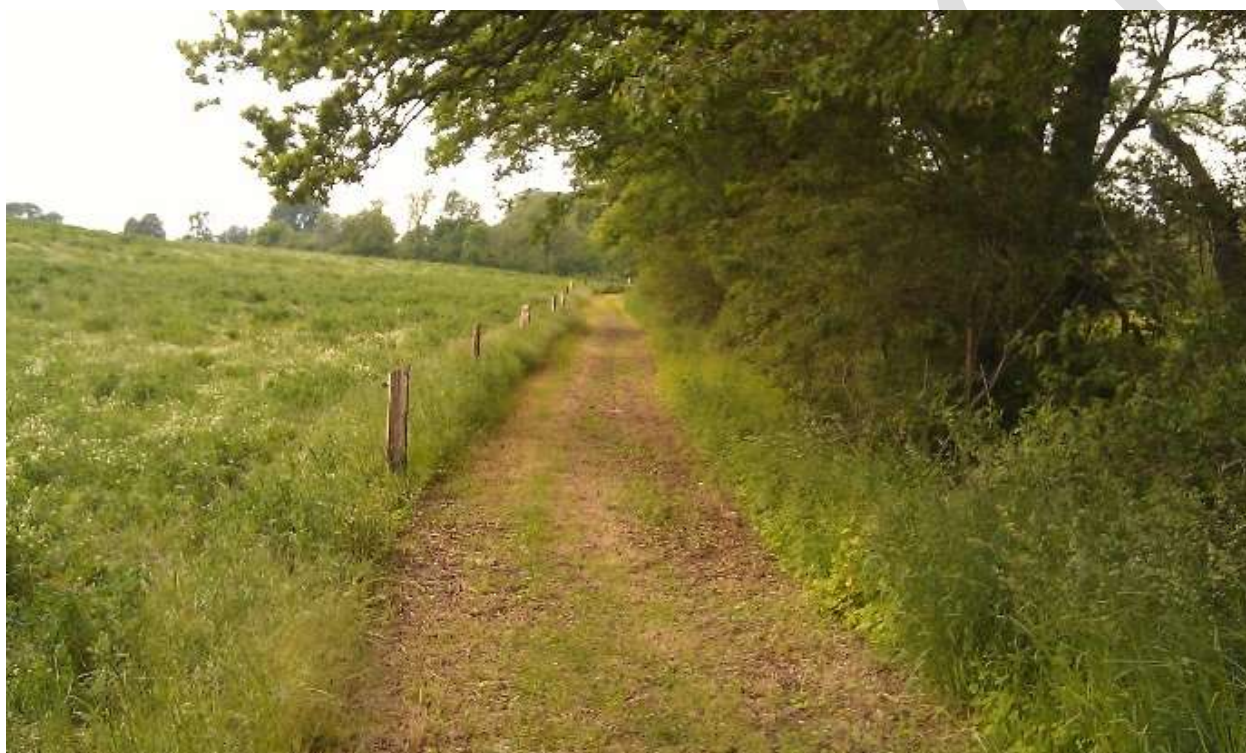
De konkrete tiltag skal også tænkes sammen med håndtering af mere vand som en del af klimatilpasning og sikring af drikkevandsressourcerne i Aarhus Kommune. **Økonomisk ramme**

140.000 kr.

Tidsplan

2018

3.2 Friluftsliv

3.2.1 Krible-krable bro ved Norsminde

Krible-krable-broen ønskes placeret i Norsminde Havn i nærheden af slusen

Eksempel på hvordan en Krible-krable-bro kan se ud. Endelig udformning aftales i forbindelse med projektfase i 2018.

Relation til plan
Friluftsplnen
Sundhedspolitikken

Projekt

Formålet er at skabe en ny flydebro med krible krable faciliteter i Norsminde Havn, som alle borgere kan anvende og som er "venlig" overfor gangbesværede.

Flydebroen vil skabe mulighed nye friluftstilbud i området i samarbejdet med lokale foreninger og deltagere i Krydsfelt Norsminde.

Baggrund for projektet

Daglige ophold og bevægelse i naturen har en gunstig indvirkning på sundheden. Aarhus Kommune har stor fokus på at forbedre adgangen til grønne oplevelser i de bynære landskaber og i det åbne land.

Etablering af flydebroen skal understøtte de aktiviteter der finder sted i området og give mulighed for nye oplevelser.

Broen skal også anvendes til alle former for idræts - og sports aktiviteter, herunder ned-sætning og optagning af kajak, kano og lignende. Det er tænkt at mange skal have glæde af broen, og at det enkle udtryk på broen falder naturligt ind i havneområdet i Norsminde havn.

Der findes i dag ikke isætningsmulighed i havnen for kajak og kano. Flydebroen ønskes placeret ved stejleplads tæt på isætningssted nord for slusen i Norsminde Havn og planlægges opført foråret 2018.

Der søges om støtte til anskaffelse og opsætning af flydebroen.

Norsminde Kajakklub vil stå som projektansvarlig i tæt samarbejde med de øvrige lokale foreninger under Krydsfelt Norsminde samt Aarhus Kommune og Naturstyrelsen.

Økonomisk ramme

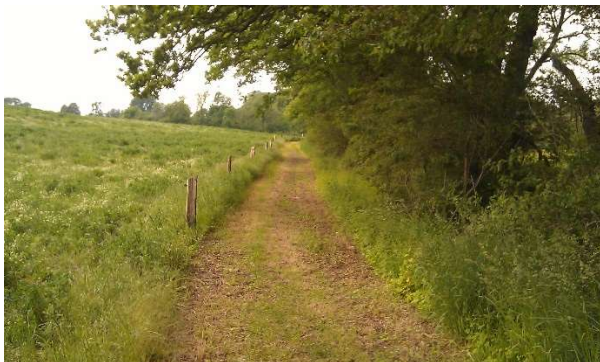
75.000 kr.

Tidsplan

2018

Kontaktperson: Leif-Henning Jensen, Norsminde Kajakklub og Andy Tomes, Aarhus Kommune

3.2.2 Stier og friluftsliv i åbent land

Ny sti ved Moesgaard

Shelter i sydlige del af Aarhus

Trampesti i Langdalen

Relation til plan
Frilftsplanen
Sundhedspolitikken

Projekt

Friluftslivet for borgerne i lokalsamfundene skal styrkes.

Det sker ved at støtte mindre projekter, der øger tilgængeligheden til rekreative muligheder eller understøtter oplevelser i natur- og landskab med f.eks. afmærkede ruter fra lokale udflugtssteder.

Der kan gennem året søges støtte fra midlerne i dette projekt, så der er mulighed for at støtte mindre tiltag, når ideen opstår og bliver mulig. Tiltagene er populære og gode tilbud for begrænsede midler.

Baggrund for projekt

Daglige ophold og bevægelse i naturen har en gunstig indvirkning på sundheden.

Frilftsplanen har stor fokus på at øge stinettet og forbedre adgangen ad stier i de bynære landskaber og i det åbne land. Ligesom god skiltning og information om de mange muligheder vises i marken og på kommunens hjemmeside.

I lokalområderne er der i fællesråd, organisationer og foreninger samt hos børn og ildsjæle, en voksende interesse for at medvirke til at styrke friluftslivet og udbygningen af rekreative muligheder, lave stilaug, der varetager simple vedligehold af med kantklipping mv.

Andre tiltag kan være at lave udflugtssteder for friluftslivet, f.eks. friluftspavilloner, bålhytter, shelters m.m. eller sidde pladser et smukt stille sted.

Økonomisk ramme

135.000 kr.

Tidsplan

2018

Kontaktperson: Susanne Dyrland Nielsen, 8940 2789, Aarhus Kommune

AARHUS
KOMMUNE

TEKNIK OG MILJØ

Grøndalsvej 1C

8260 Viby J

Telefon + 45 8940 2213